Moldova Suverană

COTIDIAN AL GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA

JOI, 11 IUNIE 1992 — Nr. 79 (17949) — PREȚUL 1 rub.

MS

PAG. 2
UNIREA — O AFACERE INTERNA A ROMÂNILOR
PERICOLUL POPULISMULUI

PAG. 3
CULTURA ÎMPOTRIVA HAOSULUI
DRUM AL IZBĂVIRII ȘI AL ÎMPLINIRII

PAG. 4
ATENȚIE LA CĂDEREA SUFLETULUI NOSTRU
DESTINUL MOLDOVENILOR ÎN GHIARELE SEPARATIȘTILOR

LA SESIUNEA VIII A PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

Război și pace: discuțiile continuă

Pînă la începutul ședinței de seară din 9 iunie comisia specială de Parlament a elaborat și a prezentat proiectul Hotărîrii în chestiunea «Cu privire la soluționarea conflictului armat din raioanele din stînga Nistrului». Deputații au adoptat acest document ca bază și au votat primul lui punct, prin care au decretat încetarea focului cu începere de la orele 20.00 pe data de 9 iunie 1992. In urma examinării textuale a Hotărîrii s-a decis să se mai lucreze asupra ei, ținîndu-se cont de propuneri.

La 10 iunie ședința de dimineață a început cu comunicatele miniștrilor apărării și de interne ai Republicii dnii I. Costaș și C. Antoci cu privire la situația curentă. S-a constatat, că în noaptea de 9 spre 10 iunie în mai multe locuri separatiștii au făcut intense tiruri cu toate tipurile de arme. Sînt victime noi.

Inainte de a se relua discuțiile la temă președintele comisiei pentru elaborarea hotărîrii în chestiunea încetării focului dl V. Pușcașu a comunicat, că peste noapte nu s-a ajuns la consens și proiectul nu a fost definitivat. S-a propus să se continue discuțiile făcîndu-se propuneri pentru conturarea deciziilor textului final al Hotărîrii.

In cadrul discuțiilor s-a vorbit mult și controversat — în funcție de pozițiile și scopurile, pe care urmărește un deputat sau altul. Cu toate acestea mai mulți vorbitori s-au pronunțat întru susținerea ideii, expuse în ajun de deputatul V. Nedelciuc, că soluția globală a conflictului ar putea consta în acceptarea variantei belgiene de construcție statală și realizare în cadrul ei a tuturor problemelor de ordin etno-național.

In cadrul ședinței de seară Parlamentul a continuat discuțiile în această problemă.

(Cor. «M. S.»).

M. SNEGUR

Cine îmi garantează, că tancurile rusești nu vor întra în Chișinău?

— Cum ați aprecia Dvs, domnule Președinte, relațiile Moldovei cu statele ce determină politica regională și mondială — doar republica Dvs. e situată în centrul Europei? Care sînt în opinia Dumneavoastră prioritățile în politica externă a Chișinăului?

— Situația geografică trebuie să ne ajute la stabilirea contactelor nu numai cu vecinii nemijlociți — România și Ucraina. Vis-a-vis de ele situația e deosebită — legăturile noastre sînt determinate de frontierele comune. România e o țară-soră. Noi sîntem două componente ale unui tot întreg, istoria a făcut așa ca astăzi să existe pe pămînt două state românești. Este vădită necesitatea integrării lor — atît pe plan cultural, cît și economic. Ucraina e un stat cu mare viitor și, după mine, relațiile cu ea vor fi tot atît de strînse ca și cu România. Insă fără de o orientare simultană și la Est și la Vest e greu să mizezi pe succes. La Răsărit ne cunoaștem partenerii pînă la Japonia — aceștia sînt fostele republici unionale. Există o interdependență între noi în multe domenii, dar trebuie să ne modernizăm și să ne reorientăm spre Occident. Contăm mai întîi de toate pe țările mai aproape de noi în plan geografic — Turcia, Bulgaria, Primul Ministru al Republicii, Valeriu Muravschi, recent s-a întors din Turcia, unde s-a întîlnit cu președintele Turgut Ozal și cu premierul Suleyman Demirel. Ankara este în mod principial de acord să ne ofere un credit. In prima jumătate a lunii iulie, în timpul vizitei lui Demirel în Moldova, planificăm să semnăm un tratat cu privire la legăturile comercial-economice.

— Inseamnă oare cuvintele Dumneavoastră: «Istoria a făcut așa ca astăzi să existe două state românești», — că Dvs. sperați în unirea lor, așa cum s-a întîmplat în Germania ori Vietnam? La Chișinău despre reunire se vorbește foarte serios, ca despre o ipoteză de lucru.

— Istoria problemei noastre e alta, decît în țările amintite de domnia voastră. Moldova a intrat în componența imperiului rus în anul 1812. In 1918,o parte a teritoriului ei a trecut la România, peste o habă de vreme «s-a întors» în componența U.R.S.S. In urma acestor «reîmpărțiri» în republică au apărut coloniști bulgari, găgăuzi, ucraineni. Dacă se poate spune așa, s-a format poporul moldovenesc multinațional.

Astăzi e destul de dificil să determini caracterul de perspectivă al unirii cu România. Pentru mine una e clar: trebuie eliminat pe deplin un asemenea fenomen rușinos cum este sîrma ghimpată între două state. Frontiera cu România trebuie să fie deschisă — fiecare din noi are rude peste Prut. Peste un oarecare timp vom prelua controlul asupra frontierei și o vom înlătura. Totodată, mă voi repeta, n-aș lua asupra mea îndrăzneala să vorbesc despre unire. Cei din opoziție nu înțeleg punctul meu de vedere, lor li se pare că mă contrazic pe mine însumi, deoarece am fost inițiatorul ieșirii din imperiul sovietic, am făcut multe pentru renașterea limbii. Dar trebuie să știm ce vrea poporul, care a fost atît de multă vreme separat de partea «nesovietică» a României, Moldova de peste Prut.

Dea Domnul, se va înviora economia, atunci în genere nu va mai fi dorința unirii cu nimeni. In prezent mă frămîntă mult mai tare problema integrității Moldovei, dezamorsării conflictului transnistrean, restabilirii legăturilor dintre malurile drept și stîng ale Nistrului.

— Ați putea să evaluați fie și cu aproximație pierderile republicii în timpul acțiunilor de luptă?

— Cheltuielile zilnice pentru război alcătuiesc milioane de ruble. Dar ce înseamnă aceste cifre în comparație cu jertfele omenești — istoria ne va învinui desigur că n-am putut evita conflictul armat. Afară de aceasta, raioanele din stînga Nistrului, unde sînt concentrate 37 procente din potențialul industrial al Moldovei, nu transferă nici o copeică în bugetul republican. Iată de unde apare tărăgănarea în realiza-

(Sfîrșit în pag. 4).

Lucoarea vine de la Kozîrev

RASPUNSUL DOMNULUI NICOLAE TIU, MINISTRUL AFACERILOR EXTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA, LA O INTREBARE ADRESATA DE CORESPONDENTUL AGENȚIEI NAȚIONALE DE PRESA MOLDOVA-PRES.

INTREBARE: Domnule ministru, recent, într-un interviu acordat ziarului parizian «Le Monde», ministrul afacerilor externe al Federației Ruse, dl. Andrei Kozirev, referindu-se la situația din Transnistria, a afirmat, printre altele, că «este necesar ca Republica Moldova să se dezică de opiniile sale nerealiste. Eu nu înțeleg — a spus în continuare dl. Kozirev — de ce Moldova trebuie cu orice preț să fie un stat unitar, în timp ce ea include asemenea regiuni ca Transnistria și Găgăuzia, cu o absolut altă istorie și altă componență demografică. Este necesar ca Transnistriei să i se acorde în etapa actuală un statut politic și juridic aparte, — în componența Moldovei, — deoarece acum nu există altă ieșire din situație. Pe viitor pot apărea alte soluții...» Vă rugăm să comentați aceste afirmații și puncte de vedere.

RASPUNS: Pozițiile exprimate de dl ministru Andrei Kozirev nu constituie pentru mine o surpriză. Ele sînt, mai degrabă, o confirmare a politicii consecvente a cercurilor politice de la Moscova — de data aceasta, a Guvernului Federației Ruse, — pentru că dl Kozirev angajează guvernul — de intervenție brutală în treburile interne ale Republicii Moldova, stat suveran și independent. Ignorînd realitățile, dl Kozirev ne dă lecții de istorie și de politică și își permite chiar să stabilească o «soluție», nu întîmplător, cu cîteva zile înainte de sesiunea Parlamentului Republicii Moldova chemată tocmai să dezbată această problemă. Cu alte cuvinte, urmărește să goleaască de conținut dezbaterile și, prin pozițiile adoptate, dă instrucțiuni clare liderilor de la Tiraspol pe care îi tratează ca fiind subordonați Moscovei. Cum altfel pot eu, ca ministru de externe, interpreta faptul că liderii tiraspoleni sînt mai legați de hotărîrile Congresului al VI-lea al deputaților de la Moscova, de pozițiile și hotărîrile guvernului rus decît de propriile hotărîri, ca să nu mai vorbesc de cele ale autorităților legale, constituționale ale Republicii Moldova, singurele în măsură să decidă în această țară!

Domnul Kozirev vorbește de istorie, dar uită să spună că trupele Rusiei țariste au ajuns în stînga Nistrului abia în 1792! Vorbește de demografie, ignorînd însă realitatea că moldovenii, cu 40% din populația din stînga Nistrului constituie grupul etnic cel mai numeros, în ciuda politicii de deznaționalizare forțată și de genocid dusă de imperiul rus și de cel sovietic, și că rușii reprezintă 23%, ocupînd locul trei, după ucrainenii, cu 28%.

Este evident că presiunea politică pentru o soluție în primul rînd convenabilă Rusiei, nu populației locale,, completează presiunea militară rezultată din implicarea Armatei a 14-a în conflict, din refuzul repetat al Rusiei de a negocia retragerea acesteia, ceea ce generează pericolul amplasării unităților rusești în lungul Nistrului!

Noi avem problemele noastre, ne ocupăm de ele și nu ne permitem să dăm altora lecții. Nu pentru că nu ne-am pricepe, nu pentru că nu am putea sugera că «soluția» preconizată de dl Kozirev pentru Transnistria ar putea fi experimentată mai înainte în Osetia, în Tatarstan și în alte multe zone ale Rusiei, ci pentru că sîntem convinși că fiecare trebuie să-și rezolve propriile probleme, ținînd seama de interesele popoarelor lor.

După cum se știe, Parlamentul nostru are în vedere soluții realiste, democratice, care să pornească de la adevăratele realități, nu de la cele inventate, prin care să se acorde locuitorilor din stînga Nistrului o largă autonomie economică și administrativă, în cadrul Republicii Moldova unitare și nu «în componența» acesteia! Să nu uităm istoria recentă, faptul că formula «în componența Uniunii Sovietice» a dus la prăbușirea acesteia.

Comunicat al Centrului de presă al Ministerului Apărării al Republicii Moldova

Pe parcursul nopții trecute și în prima jumătate a zilei de astăzi în zona conflictului s-a menținut încordarea. S-au auzit rafale de arme automat cu începere de la ora 23.45 și pînă dimineața. Aproape de miezul-nopții de pe malul stîng s-au declanșat tiruri asupra pozițiilor de lîngă satul Cocieri ale apărătorilor republicii, inamicul folosind și aruncătoare de mîne. La ora 1.15, lîngă satul Corjova au răsunat tiruri de aruncătoare de grenade și pistoale-mitraliere. Toate încercările dușmanului de a tulbura liniștea au fost curmate cu hotărîre de către forțele de apărare.

La Tiraspol continuă mobilizarea rezerviștilor și înrolarea tinerilor în vederea creării armatei regulate a republicii anticonstituționale. Mobilizarea se înfăptuiește în mod forțat, mai cu seamă în rîndurile moldovenilor. Din surse demne de încredere a devenit cunoscut că cei ce refuză să se înroleze sînt maltratați de către membrii batalionului «Dnestr». In afară de aceasta, moldovenii sînt trimiși pe linia întîi. Sînt cunoscute și numele călăilor care îi maltratează — Valentin Bologov, șeful secției de miliție Grigoriopol, și adjunctul său, Victor Starceus, șeful miliției rutiere Anatol Ermolaev, precum și alți criminali în uniformă.

La Dubăsari acționează o întreagă dinastie: Aleksandr Pascari, șeful secției de miliție, fratele său — Iuri, șeful secției de anchetă, mama lor — Ana Pascari, pînă nu demult veterinar la fabrica avicolă din satul Lunga, în prezent președinte al sovietului sătesc Lunga, și ginerele acestela — Anatoli Pascosovschi.

Faptele ilegale ale tuturor acestor criminali sînt cunoscute organelor de drept ale Republicii Moldova și ei își vor primi neapărat pedeapsa cuvenită.

Linia întîi

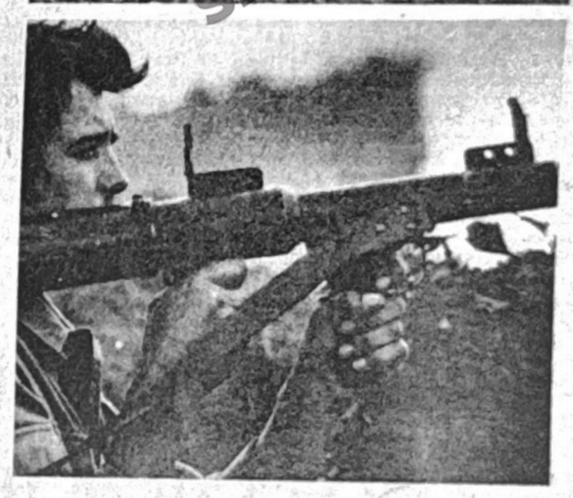

Foto de Eugen ENACHESCU

MOLDOVA SUB REGIMUL SEPARATIȘTILOR

Mai rău ca în '37

In dimineața zilei cînd scriu aceste rînduri, la orele șase, a fost luat din așternut și arestat de organele de drept autoproclamate din Slobozia Ilie Ilașcu, președintele organizației primare orășenești din Tiraspol a Frontului popular democrat-creștin din Moldova. De ce a fost arestat și unde se află acum Ilașcu, nu știe nimeni.

Ceva mai înainte, ziua în amiaza mare a fost arestat la biroul de serviciu Alexei Conovalov, vicepreședintele executivului sovietului sătesc Caragaș. Mai bine zis, n-a fost arestat, ci furat, cînd nimeni nu era în preajmă, și dus într-o direcție necunoscută. Nimeni nu știe de el, deși a trecut de atunci mai bine de jumătate de lună.

Arestarea, dispariția și intimidarea moldovenilor din partea stîngă a Nistrului a devenit o ocupație obișnuită a forțelor negre din partea locului. Ștefan Uritu, prodecanul facultății de fizică și matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol, a fost de două ori atacat la domiciliu de gardiști, punînd în pericol nu numai viața lui, ci și a familiei. Fiind un bărbat tînăr și neînfricat, prodecanul a izbutit nu numai să-i identifice pe criminali, ci și să-i dea pe mîna miliției. Dosarul penal al criminalilor e demult înaintat judecătoriei populare din Tiraspol, dar scoaterea verdictului se amînă din zi în zi sub cele mai diferite pretexte — ba că lipsește un martor, ba documentul cutare nu corespunde cerințelor. In realitate, însă, și miliția, care i-a arestat pe criminali, și procuratura, care a sancționat arestarea, și judecătorii, care examinează dosarul, au încălcat jurămîntul de credin-

(Sfîrșit în pag. 4).

Un cuvînt de la inimă

poate fi începutul unei frumoase și sincere prietenii. Conform acestei tactici am și început colaborarea cu distinsul ziar bucureștean «REALITATEA ROMANEASCA», organ al sindicatelor din România.

La finele unei triste primăveri, cu război și cu multă moarte, pe bucata asta de pămînt românesc, colegii de la «REALITATEA ROMANEASCA», receptivi la tragedia noastră, au publicat paginile cu genericul «Transnistria — poligon al forțelor imperiale» (vezi «Realitatea Românească», 30 mai, 1992). Astăzi propunem două pagini ale colegilor de la «R. R.» organizate în exclusivitate pentru cititorii cotidianului «Moldova Suverană». Intenționăm pe viitor acest prim-efort al entuziasmului să se transforme într-o colaborare sinceră și mai ales binevenită ambelor părți. Am reținut ideea magistrală — împreună vom fi mai puternici! Alături de acest adevăr, la un început parcă bun și poate da-va domnul să fie și norocos, voi să zic: florile sădite să dea rod pe tulpina sufletului. Cu bună-credința asta ne-o dorim, zicîndu-le colegilor noștri — bine ați venit acasă!

ÎMPREUNĂ VOM FI MAI PUTERNICI!

Realitatea ROMÂNEASCĂ

ANUL III NUMĂRUL 441

MOLDOVA SUB REGIMUL SEPARATIŞTILOR

Mai rău ca în '37

In dimineaţa zilei cînd scriu aceste rînduri, la orele şase, a fost luat din aşternut şi arestat de organele de drept autoproclamate din Slobozia Ilie Ilaşcu, preşedintele organizaţiei primare orăşeneşti din Tiraspol a Frontului popular democrat-creştin din Moldova. De ce a fost arestat şi unde se află acum Ilaşcu, nu ştie nimeni.

Ceva mai înainte, ziua în amiaza mare a fost arestat la biroul de serviciu Alexei Conovalov, vicepreşedintele executivului sovietului sătesc Caragaş. Mai bine zis, n-a fost arestat, ci furat, cînd nimeni nu era în preajmă, şi dus într-o direcţie necunoscută. Nimeni nu ştie de el, deşi a trecut de atunci mai bine de jumătate de lună.

Arestarea, dispariţia şi intimidarea moldovenilor din partea stîngă a Nistrului a devenit o ocupaţie obişnuită a forţelor negre din partea locului. Ştefan Urîtu, prodecanul facultăţii de fizică şi matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol, a fost de două ori atacat la domiciliu de gardişti, punînd în pericol nu numai viaţa lui, ci şi a familiei. Fiind un bărbat tînăr şi neînfricat, prodecanul a izbutit nu numai să-i identifice pe criminali, ci şi să-i dea pe mîna miliţiei. Dosarul penal al criminalilor e demult înaintat judecătoriei populare din Tiraspol, dar scoaterea verdictului se amînă din zi în zi sub cele mai diferite pretexte — ba că lipseşte un martor, ba documentul cutare nu corespunde cerinţelor. În realitate, însă, şi miliţia, care i-a arestat pe criminali, şi procuratura, care a sancţionat arestarea, şi judecătorii, care examinează dosarul, au încălcat jurămîntul de credin-

(Sfîrşit în pag. 4).

OFERTE PENTRU GUVERN

Ce e al nostru - să ni se restituie

Astăzi opinia mondială este ferm convinsă că U.R.S.S. a fost un adevărat imperiu, care a promovat intens strategia diplomatică a țarismului rus. Politica acestei diplomații a fost studiată profund și criticată nu numai de savanții și oamenii de cultură români, dar chiar și de Fridrih Enghels.

Pilonul politicii interne și externe a U.R.S.S. a fost genocidul, nimicirea masivă a populației de diferite naționalități, care l-au compus și expansiunea, ocuparea teritoriilor străine sub pretextul eliberării. Pe primul plan în fosta U.R.S.S. ca metodă au fost șantajul, minciuna și provocațiile. Datorită anume acestor principii U.R.S.S. a devenit o adevărată închisoare a popoarelor.

În U.R.S.S. liberi și peste tot stăpîni se simțeau doar emisarii popoarelor slave. Timp de mai mult de șapte decenii aceștia au cotrobăit tot imperiul, stabilindu-se, în sfîrșit, în cele mai prielnice locuri. Ocupînd posturile-cheie de conducere, ei au hăituit intens popoarele neslave în procesul făuririi bogatului patrimoniu imperial, care a sporit datorită hărniciei și trudei cinstite a neamului român, ucrainean, bielorus, lituanian, leton, estonian etc.

La crearea patrimoniului U.R.S.S. și-a dat concursul și neamul român de origine basarabeană. Bunăoară, numai în 1986—1990 din cele produse în Republica Moldova s-a exportat în «fondul unional» 57,6% zahăr, 24% produse de cofetărie, 82,6% conserve de fructe și legume, 16% paste făinoase, 86% vinuri din struguri, 90% coniac, 65% șampanie etc. Aceste cifre dovedesc că exportul din Moldova a celor mai necesare produse alimentare a fost foarte sporit.

Am spus sporit fiindcă Republica Moldova ocupă numai 0,15% din teritoriul fostei U.R.S.S., iar populația ei totală constituie 1,5% din populația fostei Uniuni. Dar în pofida acestui lucru numai în anii 1986—1990 exportul fructelor, strugurilor, chiar și al cărnii din Moldova în «fondul unional» — acest sac fără fund — pentru vînzare în sistemul comerțului și alimentației publice din afara Moldovei a alcătuit respectiv 1747,7, 234,3 și 265,7 mii tone! Tutunul, țigaretele, uleiurile eterice, vinul etc., exportate din Moldova în «fondul unional», constituie procente și mai sporite. La toate acestea se vor mai adăuga și multe alte bunuri materiale ce se produc la noi.

Investițiile capitale și punerea în funcțiune a fondurilor fixe în acești ani în Republica Moldova au constituit, respectiv, numai 1,08 și 1,09 procente din investițiile și punerea în funcțiune a fondurilor fixe din U.R.S.S. Afară de aceasta, venitul național, beneficiul în economia națională și alți indicatori au fost pe deplin centralizați și reglementați de clanul comunist, potrivit bunului plac și ambițiilor imperiale ale Băncii de Stat a U.R.S.S.

Pe timpul lui Ștefan cel Mare Moldova era puternică, fiindcă bunurile ei materiale erau vîndute eficient, ba și pe aur. Să ne amintim că în acele vremuri, cînd la întreținerea vitelor se cheltuia mai puțină muncă, Moldova vindea Austriei o pereche de boi cu trei galbeni de aur, iar noi acum sîntem siliți să furnizăm Rusiei bunurile noastre pe niște hîrtii lipsite de preț, cu care noi nicicînd nu vom avea o economie națională viguroasă.

Socot că la etapa ieșirii din componența fostului imperiu, cînd emisarii și separatiștii ruși tot mai intens și demonstrativ își arată colții și capriciile imperiale, ar fi foarte echitabil ca Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Rusiei, succesorul U.R.S.S., să țină cont de cantitatea produselor alimentare, expediate la preț de nimic în «fondul unional» timp de jumătate de secol. În acest timp noi am fost niște robi, producînd ceea ce ni se dicta.

De asemenea socot că din patrimoniul fostei U.R.S.S. ar trebui să aibă partea sa și Republica Moldova. Pentru a face parte echitabilă fiecărei republici unionale, conform aportului depus, este nevoie să se creeze o comisie, care să activeze sub egida O.N.U. Numai o asemenea comisie ar fi în stare să oprească acțiunile Rusiei de sprijinire a emisarilor ei și a separatiștilor, din cauza cărora se varsă sînge nevinovat și în Moldova, suveranitatea și independența căreia este recunoscută de mai mult de o sută de state. Probabil, O.N.U. trebuie să acorde ajutor financiar și material poporului rus numai cu condiția că acesta își va pune la punct emisarii și separatiștii.

Mai socot că a sosit timpul cînd și noi, românii basarabeni, trebuie să ne spunem mai activ și mai deschis la O.N.U., în toate țările pretențiile noastre asupra patrimoniului U.R.S.S., asupra hotarelor noastre cu Ucraina, cu atît mai mult că pare să se fi pus toate punctele pe «i» la pactul secret Molotov-Ribbentrop.

Cu relații stingherite și neobiective noi nicicînd nu vom deveni ceea ce vrem să devenim. Independența noastră de Rusia, întîi de toate, poate fi realizată numai prin diplomație bine chibzuită.

Salvarea neamului nostru constă în integrarea multilaterală cu frații noștri de peste Prut. Să nu uităm, că cu forța am fost rupți din acest stat. Totodată România menținînd relații diplomatice stabile cu toate statele, care ne-au recunoscut suveranitatea, noi în comun am putea acționa cu mai mult succes pe arena internațională în absolut toate domeniile, am ieftini chiar și la capitolul întreținerea reprezentanților.

Dar pentru a deveni ceea ce vrem să devenim trebuie să fim consecvenți și vigilenți. Fără aceste calități vom rămîne un neam veșnic dirijat de generalii și emisarii ruși.

Pe calea despărțirii de fostul imperiu vom afla multe probleme și greutăți, dar trebuie să avem răbdare și pricepere de a le învinge. Altă cale nu avem.

Ștefan CĂZACU,
candidat în economie.

Mai rău ca în '37

(Sfîrșit).

ță Republicii Moldova și au trecut sub jurisdicția așa-zisei republici transnistrene, adică sînt organe criminale. Poate oare aștepta Ștefan Uritu dreptate de la asemenea organe?

Concomitent cu arestările, torturile și dispariția patrioților a ridicat din nou capul pe arena răzvrătiților «moldoveanului» Vasile Iacovlev, acel doctor, profesor în drept, care toată viața a pregătit cadre de juriști la Universitatea națională a Moldovei, iar acum calcă în picioare toate legile. Lui, acestui doctor-profesor Iacovlev, i-a mai venit o idee «genială» — să-i pună sub lovitură pentru toate fărădelegile săvîrșite în curs de patru ani tot pe moldoveni. Și, susținut cu însuflețire de impostorii Tiraspolului, a convocat la 23 mai curent așa-zisul congres al moldovenilor din Transnistria. Încercarea însă a suferit eșec — s-au adunat numai ei, impostorii, și vreo cîteva «cozi de topor», moldoveni numai în pașaport. Ambițiosul Iacovlev, însă n-a cedat. La 30 mai curent din nou a convocat «congresul» de pomină, folosind din plin metodele încercate deja la organizarea «congreselor» deputaților de toate nivelurile pentru a proclama republica fantomă, alegerile de deputați în republica fantomă, referendumurile — utilizarea Armatei 14 și a detașamentelor paramilitare pentru a intimida și sili lumea să facă ceea ce i se spune: atacul psihologic prin intermediul radioului local și presei reacționare, delegarea persoanelor convenabile separatiștilor. După o pregătire minuțioasă, firește, de auditoriu nu mai putea fi vorba. Din fiecare localitate din stînga Nistrului la așa-zisul congres au fost prezenți cîte 8 persoane, împuternicite de liderii din localități, așa cum li s-a ordonat de la Tiraspol, să hotărască destinele întregii populații din stînga Nistrului.

În aceeași zi tot la Tiraspol s-au adunat și reprezentanți ai băștinașilor patrioți, stăpîni de totdeauna ai Transnistriei, pentru a declara: «Noi, moldovenii cu rădăcini de secole pe acest pămînt din stînga Nistrului, ne-am întrunit astăzi, 30 mai 1992, la Tiraspol pentru a confirma cu toată convingerea și fermitatea că ceea ce s-a întîmplat și se întîmplă pe acest plai, stropit cu sudoare și sînge de strămoșii noștri, nu e altceva decît încercarea fortelor moscovite proimperiale de a ne ține și mai departe în jug. Toate evenimentele odioase, care au avut loc în ultimii patru ani, au fost realizate cu susținerea și participarea, la început camuflată, iar acum și fățișă, a Armatei 14 a fostului imperiu sovietic. În legătură cu faptul că această intervenție armată în treburile noastre interne nu poate fi calificată altfel decît agresiune a Rusiei, declarăm:

1. Condamnăm cu toată hotărîrea tendința separatiștilor de a ne dezbina Republica, vom face totul pentru a păstra integritatea ei și cerem insistent să fie urgent dizolvată așa-zisa republică moldovenească transnistreană, în care se încalcă brutal drepturile omului.

2. În condițiile de ocupație militară străină, considerăm ilegal și lipsit de orice temei juridic așa-zisul congres al moldovenilor din Transnistria.

3. Cerem insistent să fie retrase de urgență de pe teritoriul Moldovei trupele armate străine, care stimulează omuciderea și participă nemijlocit la ea, înarmează elementele criminale, punînd astfel în pericol de moarte populația pașnică.

4. Condamnăm teroarea și cerem să fie neîntîrziat restabilite organele constituționale de drept și de stat ale Moldovei pe tot teritoriul ei din partea stîngă a Nistrului.

5. Sîntem profund indignați de samavolnicia separatiștilor, care ne-au lipsit totalmente de orice informație pe calea undelor și de variantele moldovenești ale presei și emisiunilor radiofonice, iar acum au pornit și pe calea desființării instituțiilor de învățămînt în limba maternă — școala agricolă «Frunză» și cea de industrie alimentară, precum și Institutul Pedagogic.

Aici am fost întrerupt de un sunet telefonic. Cineva mă informa alarmat că a fost arestat Ștefan Uritu. În aceeași zi, numai că pe Ilie Ilașcu l-au arestat dimineața, la ora șase, iar pe Ștefan Uritu la ora 12 noaptea, dar tot din așternut l-au luat, băgînd în sperieți familia. S-a terminat, deci, judecata criminalilor-gardiști, care de două ori au atentat la viața talentatului prodecan Ștefan Uritu, despre care vorbeam mai sus.

Credem că răspunsul la această întrebare îl poate da numai conducerea Republicii Moldova. Banditii ne string de gît!

Ion CERCEL.

NOI ȘI LEGILE NOASTRE

Atenție pentru sufletul omului

Fiecare act legislativ, pentru a funcționa, trebuie să respecte cel puțin trei principii fundamentale: **primo** — să fie strict științific, adică să reflecte în mod obiectiv starea relațiilor sociale la etapa respectivă de dezvoltare a societății; **secundo** — să corespundă intereselor și să garanteze drepturi egale tuturor categoriilor sociale, organizațiilor și mișcărilor social-politice existente în societate la momentul dat; **tertio** — fiecare teză, definiție sau prescripție să fie formulată exact, corect și lapidar pentru a evita echivocurile, confuziile și consecințele negative.

Legea Republicii Moldova «Despre culte» adoptată recent corespunde într-o măsură acestor exigențe, dar conține și anumite lacune, inconveniente, care provoacă obiecții.

Din nefericire, se dovedesc, prin conținutul lor, mai vulnerabile articolele ce se referă la problemele cardinale ale relațiilor umane, la drepturile omului. Anume ele conțin cele mai incomode interdicții, definiții necomplete, teze contradictorii, imprecizii. Să exemplificăm. Articolul 1 «Libertatea conștiinței și libertatea religiei» este intitulat, am impresia, nereușit, deoarece libertatea conștiinței include fără rezerve și libertatea religiei, adică dreptul de a profesa orice confesiune sau de a nu profesa nici una. Iar dacă autorii «Legii...» au ținut să sublinieze necesitatea libertății religiei, în aceeași măsură erau obligați să constate și «libertatea cugetării libere», care constituie o formă a acesteia din urmă. În articol doar se afirmă: «Oricine are dreptul de a profesa în mod liber propria credință religioasă în orice formă, individual sau asociat, **de a răspîndi** (sublinierea noastră. — D. T.) această credință...», dar nu se garantează aceleași drepturi nu numai de a îmbrățișa în mod nestingherit convingeri laice, ci și de a le răspîndi.

În «Lege...» majoritatea celor 51 articole plasează biserica ortodoxă într-o situație favorabilă, privilegiată față de toate celelalte confesiuni. Or, legislațiile existente în țările democratice, inclusiv S.U.A., unde există o neobișnuită diversitate de curente religioase, toate se bucură de aceleași drepturi, ceea ce corespunde tuturor documentelor internaționale privind drepturile omului și stopează în mare măsură tensionarea relațiilor confesionale.

În numărul interdicțiilor, pe care le conține «Legea...», cea mai dură este formulată în ultimul alineat al primului articol: «Prozelitismul religios este interzis».

Prozelitism se numește acțiunea de a atrage pe altcineva la propria credință religioasă, adică de a răspîndi religia. Numai autorii legii, probabil, pot înțelege de ce să li se interzică adepților oricărei confesiuni să-și răspîndească credința (articolul 1, după cum am văzut, admite acest lucru) nu numai printre credincioșii altor curente religioase, ci și printre acei care au convingeri laice.

Potrivit art. 4 intoleranța confesională «constituie o infracțiune și se pedepsește conform legislației». Însă într-un stat democratic nu numai toate confesiunile, ci și toate convingerile de ordin conceptional trebuie să fie ocrotite de lege. Acest moment fiind «dat uitării», poate dezlega oricui mîinile (ceea ce și se întîmplă în timpul de față) să procedeze după principiul «tot ce nu e interzis este admis» și să se comporte în modul cel mai dezagreabil față de orice confesiune nerecunoscută, față de concepțiile nereligioase și față de cei care le împărtășesc.

Un concept principal al Legii este preconizat în art. 9 «Libertatea organizării și funcționării cultelor». «Cultele — se afirmă aici — sînt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă practicile și ritualurile lor nu contravin Constituției, prezentei Legi, legislației în vigoare». Revendicarea formulată în articol este lipsită de un contur concret. De aceea în aceste documente legislative totdeauna se vor găsi foarte ușor argumentele necesare, cu ajutorul cărora se va demonstra imposibilitatea recunoașterii cutărei sau cutărei organizații religioase.

Deși autorii «Legii...» au consacrat «raporturilor dintre stat și culte» un capitol special cu zece articole, problema în cauză nu a fost rezolvată, nefiind indicat în mod concret, fără rezerve, este sau nu este separată la noi biserica (organizațiile religioase) de stat, problemă ce are o extrem de mare importanță nu numai din punct de vedere politic, ci și economic. Bisericile neseparate de stat beneficiază de finanțarea din bugetul statului (salarizarea clerului, finanțarea învățămîntului teologic etc.). Cum se va proceda în statul nostru? Li se vor oferi dotații din buget tuturor organizațiilor religioase, existente pe teritoriul republicii, sau numai unora?

Principiul separării bisericii de stat nu numai că nu exclude posibilitatea existenței relațiilor de cooperare între ele, ceea ce prevede art. 13, ci, dimpotrivă, creează condiții ca organizațiile religioase, în virtutea legii, să se bucure de o deplină libertate avînd toate posibilitățile de a-și desfășura întreaga lor activitate, inclusiv cea de colaborare cu orice instituție de stat.

Una din cele mai stringente incomodități, pe care le conține «Legea...», o constituie procedura recunoașterii organizațiilor religioase și acordării dreptului de funcționare. «Pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, — decretează art. 14 — cultele trebuie să fie recunoscute prin decizie guvernamentală». Revendicarea aceasta constituie o flagrantă violare a drepturilor omului. Statutul de organizare, funcționare și administrare, și mai ales principiile fundamentale ale credinței etc., ce trebuie prezentate de fiecare organizație religioasă spre examinare Guvernului, țin de problemele interne ale activității fiecărei biserici și nici o instituție a oricărui stat demografic nu e în drept să le ceară pentru examinare și aprobare, cu atît mai mult pentru că ele sînt foarte cunoscute, existînd de zeci, sute și chiar mii de ani.

Conform art. 19 actele stării civile pot fi eliberate de instituțiile de stat numai dacă întocmirea lor va fi precedată de binecuvîntarea religioasă, ceea ce constituie un amestec inadmisibil al organizațiilor religioase în treburile statului laic, subordonîndu-și-l.

Una din dispozițiile inadmisibile ale «Legii...» o constituie art. 20, potrivit căruia «Organizarea de partide politice după criteriul confesional este interzisă». În toată lumea există cele mai diverse partide politice de orientare religioasă (catolică, protestantă, iudaică, islamistă etc.). Nu face excepție nici republica noastră: în timpul de față deja funcționează Partidul Național-Creștin, Frontul Popular Creștin-Democrat, Liga Creștin-Democrată a Femeilor etc., care au multe puncte tangențiale cu partidele politice.

Dar aceste organizații politice își exercită activitatea în concordanță cu documentele internaționale privind drepturile omului. În virtutea acestor documente vor beneficia de dreptul de existență și alte partide cu orientări religioase și nici un organ de stat nu va îndrăzni să le interzică.

În numărul mare de dificultăți se evidențiază și art. 43 «Învățămîntul opțional și facultativ», potrivit căruia «Învățămîntul moral-religios în școlile de stat de toate gradele este opțional și facultativ, excepînd cazurile prevăzute în acordurile sau convențiile de cooperare dintre stat și culte». Aici ne ciocnim de o nouă impunere a voinței bisericii ortodoxe, întrucît majoritatea persoanelor, mai ales în localitățile sătești, care vor decide cărei confesiuni să i se dea preferință, nu rămîne nici o îndoială că programul de învățămînt ortodox va fi recunoscut drept unicul demn și absolut necesar de a fi aplicat «în școlile de stat de toate gradele». Celelalte confesiuni se vor limita doar la școlile duminicale, care funcționează pe lîngă casele de rugăciuni și întreținerea cărora va fi lărăși efectuată din contul acestora, în timp ce biserica ortodoxă își va exercita influența sa aproape asupra întregii generații tinere, ba și din bugetul statului. Unica soluționare justă a acestei probleme ar fi ca în școlile de stat învățămîntul să fie numai laic, ceea ce ar egala în fața legii toate confesiunile și la acest capitol, cum se face în multe țări civilizate.

Art. 50 declară că «Toate cultele sînt obligate să prezinte Guvernului spre aprobare statutul (regulamentul) lor pus în concordanță cu dispozițiile prezentei Legi în termen de trei luni de la data intrării acesteia în vigoare».

Întrucît multe dispoziții ale prezentei «Legi...» contravin principiilor dogmatice și organizaționale aproape ale tuturor curentelor religioase, rămîne prea mult temei că aceste dispoziții nu vor fi luate în considerație și, deci, aceste curente nu vor fi recunoscute. În consecință fie că organele de stat vor fi nevoite să treacă cu vederea multiplele violări ale «Legii...», care vor fi admise la orice pas de către adepții organizațiilor religioase, sau fie că vor aplica anumite sancțiuni față de infractori, și atunci se vor tensiona și mai mult nu numai relațiile social-politice, ci și cele religioase în republică.

Deci ar fi cu cale ca Legea Republicii Moldova în cauză să mai fie trecută odată prin Parlament, unde să nu fie examinată în grabă, ci cu luare aminte, ba nu i-ar strica și o expertiză calificată în forurile internaționale, ce vizează drepturile omului.

Dumitru TABACARU,
doctor în filozofie.